
Državni izpitni center

M 1 1 2 1 0 3 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA
≡ Ispitna pola 1 ≡

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 25. avgust 2011

SPLOŠNA MATURA

RAZPRAVLJALNI ESEJ

ČUDEŽ LJUBEZNI

V eseju je kandidat skušal

A opredeliti se do Eličinega spoznanja in ovrednotiti Emmin odnos do ljubezni;

do 3 + do 3 točke za **opredelitev** do Eličinega spoznanja in **ovrednotenje** Emminega odnosa do ljubezni;

6 točk

B izbrati stransko ljubezensko zgodbo, ki najbolj prispeva k Eličinemu spoznanju o čudežnosti ljubezni, jo povzeti in pojasniti, kako nakaže Eličino kasnejše spoznanje;

1 + do 2 točki + do 3 točke za **izbiro in povzetek** stranske ljubezenske zgodbe, ki najbolj prispeva k Eličinemu spoznanju o čudežnosti ljubezni, in za **pojasnilo**, kako nakaže Eličino kasnejše spoznanje, npr.: Elica lagodje in razkošje meščanskega zakona sicer ugajata, a vse pogosteje čuti med sabo in možem globoko praznino. Da je možna tudi drugačna ljubezen, zasluži ob zakoncih Lenhard, pianistu Simonu in njegovi ženi Giti, saj se je ta z mladim umetnikom poročila, čeprav se ji je zato njena meščanska družina odrekla. Še bolj pa se čudežne moči ljubezni zave ob tragični ljubezenski zgodbi slovite klavirske virtuozinje Clare Wieck in njenih dveh velikih ljubezni, Roberta Schumanna in Johanesa Brahmsa. Clara in skladatelj Schumann sta premagala številne ovire do uresničitve svoje ljubezenske sreče, saj je zakonu med njima ostro nasprotoval dekletov oče. Poročila sta se lahko šele čez več let, živela sta ustvarjalno in srečno, a ko je Clara pričakovala osmega otroka, se je usodno zaljubila v enaindvajsetletnega Brahmsa, v katerem je njen mož zaslužil genialnega glasbenika. Schumann se je zaradi ženine ljubezni do drugega umaknil v norost, po njegovi smrti pa je Clara odslovila tudi Brahmsa. Elica za zgodbo izve, ko praznujejo Julianov drugi rojstni dan. Pove jo prav Simon Lenhard, Gitin mož. Meščanske dame so nad Clarino zgodbo zgrožene: ženska mora namreč ravnati po pameti, materinstvo in skrb za moža sta njeni prvi nalogi. Ne razumejo Schumanna, ki se je umaknil v norišnico, namesto da bi ljubimca ustrelil ali naročil njegov uboj. Splošnemu ogorčenju ob Simonu nasprotuje le Elica, ki reče, da se je Schumann morda zavedal, da prave ljubezni ni mogoče ubiti. Zdi se, kot da je izrekla nekaj bogokletnega. Elica se počuti samo kot na čistini, a ponosna je, ker je branila svoje mnenje in je ohranila svojo drugačnost in prepričanje, da je ljubezen lahko tako čudežna, kot je bila Schumannova: ženo je tako zelo ljubil, da ji je s svojim umikom omogočil novo ljubezen. Eličino nejasno hrepenenje, da mora biti nekje nekaj, kar presega njeno trenutno življenje, se je potrdilo. Prvič pa si je drznila tudi zagovarjati svoje mnenje v družbi meščanskih žensk, torej v svetu, v katerem se je šele uveljavljala;

6 točk

C razložiti, kaj in kako najbolj vpliva na Emmine predstave o pravi ljubezni;

do 3 točke za **razlago**, kaj in kako najbolj vpliva na Emmine predstave o pravi ljubezni, npr.: Emma je po naravi sentimentalna in že od mladosti živi v svetu sanj in iluzij, ki ga je sooblikovalo branje sentimentalnih in romantičnih romanov.

Zoprni so ji navadni junaki in umirjena čustva, ljubi pa usodne strasti, silovita čustva in slikovito pokrajino, vse, kar hitro nasiti njeno pohlepno srce. Njene predstave o srečnem življenju so meglene in nedoločne, a meni, da je tako življenju možno le v povezavi z razkošjem. Pravo ljubezen bi lahko doživela le v nekaterih krajih na svetu, npr. v starem gradu, kjer bi živela kakor graščakinja, ali na balkonih švicarskih hišic – z ljubljanim v črnem žametu in mehkih škornjih bi gledala zvezde. Moški je tisti, ki mora žensko vpeljati v vse skrivnosti, strasti in omame, kar se ji je v knjigah zdelo tako lepo. Mož bi moral biti princ na belem konju, poroka pa romantična nebesa;

3 točke

Č primerjati razvoj Eličinega in Emminega odnosa do moža in njun odnos ponazoriti z dogodkom iz romanov;

do 8 točk + do 2 +
do 2 točki

za **primerjavo** razvoja *Emminega in Eličinega odnosa do moža in za ponazoritev njunega odnosa z dogodkom iz romanov, npr.:* Elica Sreš je hrepeneče in občutljivo dekle, ki ponosno zavrača nenapisano zahtevo revnega kmečkega okolja, da je za žensko sramotno, če je pri triindvajsetih še neporočena. Kljub temu z olajšanjem sprejme snubljenje starejšega in zrelejšega Ivana Spranskega, ki je tako drugačen od kmečkih fantov iz njene okolice. Ivan jo hkrati privlači in straši. Zdi se ji postaven in možat kot lovec iz prve čitanke. Ugajajo ji njegova preudarnost, zadržanost in urejenost, pa tudi njegova vljudnost, odločnost in romantična skrivnostnost. Srečna je, ko se prvič telesno zbližata, in želi ustreči njegovi želji po otroku. Hitro sicer ugotovi, da Ivan o pomembnih stvareh glede njunega prihodnjega življenja odloča sam, a je to na začetku ne moti preveč, celo ugotovitev, da se Ivan peča s posli, ki niso čisto zakoniti, je ne pretrese in ne spremeni njenega čustvovanja do moža. Šele postopoma ugotavlja, da je njuno skupno življenje prazno, dokončno pa se od moža odtuji zaradi Ivanovih laži. Podobno kot Elici poroka omogoči, da zapusti življenje na marofu, ki se ji je zdelo golo in blatno in ji je z leti postalo kletka, tudi Emma s poroko prodre v meščanski stan. Življenje na očetovi kmetiji se ji je čedalje bolj upiralo, zato je Charlesovo snubitev doživela kot uresničitev sanj. Toda po poroki sreče, ki jo je pričakovala, ni od nikoder. Ljubezen bi namreč po njenem mnenju morala priti mahoma kakor nebeška vihra. Moški, ki bi znal vse, bi jo moral vpeljati v nove čustvene svetove, Charles pa po njenem mnenju ne zna ničesar, saj ne zna ne plavati, ne mečevati se in ne streljati s pištolo, kot so to počeli junaki iz romanov. Njegove povprečnost, dolgočasnost in pripravljenost na vsako žrtev jo čedalje bolj motijo, najbolj pa jo jezi njegova sreča, vzrok katere je prav ona sama. Na začetku zakona skuša Emma srečo vsaj igrati, če je že ne občuti, kasneje pa išče poti iz svojega obupa, nemira in zdolgočasnosti v verskih čustvih in z ljubimci, kar jo vodi vse globlje v vrtince čutnosti, goljufij in brezupa. Njen sebični odnos do moža se morda najbolj pokaže po ponesrečeni operaciji kepaste noge, ki jo je Charles izvedel v nasprotju s svojimi željami. Po ohladitvi ljubezenskega razmerja z Rodolphom si Emma namreč zaželi, da bi mogla ljubiti svojega moža. To pa bi bilo veliko lažje, če bi zaradi operacije zaslovel in obogatel. Na večer, ko se ji zdi, da je tvegana operacija uspela, Emma celo opazi, da Charles nima grdih zob. A že čez nekaj dni se vse spremeni, pride do zapleta in Hippolytu morajo odrezati nogo. Charles je obupan, a Emma ne čuti njegovega ponižanja in izgubljenosti. Pozabi tudi, da ga je prav ona skupaj s Homaisom nagovarjala k tvegani operaciji. Zaveda se je le tega, da se njene sanje spet niso uresničile, zato grobo zavrne moža, ki si v svojem brezupu zaželi njenega poljuba. V nasprotju z njo pa Elica, tudi ko dokončno ugotovi, da nosi v sebi mejo, ki je mož ne bo mogel nikoli več prestopiti, ravna drugače. Ivan jo v strahu za čast svoje družine grobo odvede iz kavarne, kjer se poslavljajo od Simona, ki so ga vpoklicali v vojsko. Elica se sicer zaveda, da se dami ne spodobi veseljačiti v kavarni, a želi Gito podpreti

v njeni bolečini – in zato je pripravljena tvegati svoj ugled. Ivan je ne razume, zanima ga le lasten ugled, zato iz žene naredi ujetnico. Elica pa, čeprav moža ne ljubi več, čuti, da mogočni Spransky, ki mu na svetu ni prav nič sveto, iz srca ljubi svojega sina, zato se mu sama s težkim srcem odreče, ko sledi Andiju v negotovost;

(do 5 točk) za predstavitev razvoja odnosa brez primerjave;

(do 2 točki) za opis odnosov;

12 točk

D presoditi, katero od ljubezenskih iskanj literarnih junakinj je prepričljivejše prikazano in zakaj;

do 3 točke za **presajo**, katero od ljubezenskih iskanj literarnih junakinj je prepričljivejše prikazano in zakaj.

3 točke

INTERPRETATIVNI ESEJ

Gustave Flaubert: Gospa Bovaryjeva (odlomek)

Gustave Flaubert: Gospa Bovaryjeva. Ljubljana: DZS, 2010. 180–182.

V eseju je kandidat skušal

- A** pojasniti s povzetkom dogajanja pred odlomkom besede, ki si jih Rodolphe izreče, preden vstopi v Emmino sobo;

do 5 točk

za **pojasnilo** besed, ki si jih izreče Rodolphe, s povzetkom dogajanja pred odlomkom, npr.: Rodolphe se po nekaj tednih premora odloči, da bo nadaljeval svoj osvajalski pohod, saj si, preden vstopi v Emmino sobo, reče: "Nadaljujmo torej!" Emmo je prvič srečal, ko je pripeljal svojega voznika k njenemu možu, da bi mu puščal kri. S svojo nežno pojavo in svetovljanskim vedenjem ga je mlada žena očarala in hitro je spoznal, da ob Charlesu ne more biti srečna zaradi njegove rahle omejenosti in tudi zaradi zanemarjenega videza. Takoj se je odločil, da jo bo osvojil, in poljedelski shod se mu je zdel primerna priložnost, da se zbližata. Na shodu sta se umaknila na samo in Rodolphe je s puhlicami o pomembnosti njenega srečanja, o morali in tudi o tem, da je ona ženska, na katero je čakal vse življenje, dosegel svoj namen. V Emmi so njegove besede zazvenele kot sladka pesem nekoga, ki ji želi uresničiti sanje. Na začetku odlomka izvemo, da je Rodolphe zavestno zavlačeval s ponovnim srečanjem, vmes celo razmišljal, da je storil napako, ker je ni obiskal prej, a se je nato potolažil z mislijo, da bo njena zagretost zanj večja, če ga bo dlje čakala. To je potrdil njen prebledeli obraz, ko je stopil v sobo;

5 točk

- B** utemeljiti, da je Rodolphovo zapeljevanje skrbno načrtovano in premišljeno;

do 6 točk

za **utemeljitev**, da je Rodolphovo zapeljevanje skrbno načrtovano in premišljeno, npr.: Rodolphovo osvajanje je zares skrbno premišljeno in dobro načrtovano, kar lahko razberemo že iz njegovih besed na začetku odlomka. Da so Emmi udvorljive puhlice všeč, se je prepričal že na poljedelskem shodu, zato točno ve, kako jo mora pogledati, kaj mora reči in s katerimi kretnjami mora podkrepiti svoje besede, da bo prepričljiv. Tako na začetku v Emmi premišljeno vzbudi večje zanimanje zase s sprenevedanjem o tem, zakaj se toliko časa ni oglasil. Nato jo poimenuje z imenom, kar je bila huda predrznost, saj so se v francoski družbi tistega časa z imeni naslavljali le ljudje v intimni zvezi, a svoje drzno dejanje brž ublaži s pojasnilom, da Bovary ni njeno ime, ampak ime drugega človeka. Svoj obraz nato skrije v dlani in iz njegovih ust se usuje plaz visokodonečih besed o tem, kako trpi zaradi nje in kako si jo je drznil še zadnjič obiskati, a brž nadaljuje z lažjo, da je vse noči prihajal do njihove hiše in hrepenel po njej. Na koncu ji seveda pove, da jo ljubi, in, kot v ljubezenskem romanu, pade pred njo na kolena s prošnjo, naj ga usliši;

6 točk

- C** ponazoriti, s katerimi jezikovno-slogovnimi sredstvi je v odlomku predstavljena Rodolphova igralska spretnost;

do 6 točk za **ponazoritev**, s katerimi jezikovno-slogovnimi sredstvi je v odlomku predstavljena Rodolphova igralska spretnost, npr.: Rodolphe se nam med osvajanjem predstavi predvsem kot dober igralec, saj imenitno odigra svojo zaljubljenost in je prepričljiv v vlogi osvajalca. Njegovo igranje kažejo opisi obrazne mimike, glasu in kretenj. Njegov pogled je tako strasten, da Emma zardi, njegov glas otožen, saj igra nesrečnega zaljubljenca, ki vzdihuje po svoji dragi, obraz skrije v dlani, da bi jo prepričal o svoji stiski, in nazadnje poklekne, kar je znamenje dokončne vdanosti. V njegovih replikah je veliko vzklikov, ki kažejo na lažno vznemirjenost, preračunljivih zamolkov in nedokončanih povedi, označenih s tropičjem, s katerimi je ustvarjena napetost, videz zadrege in iskanja pravih besed. Emmo zapeljuje s številnimi stopnjevanji in učinkovito uporabo metaforike. S spretno zgrajenima povedma brez zamolkov tekoče kot pesem zazveni Rodolphova laž o njegovih nočnih obiskih;

6 točk

- Č** pojasniti, kako se Emma odziva na Rodolphovo zapeljevanje in v čem sta si Emma in Charles v odlomku podobna;

do 4 + do 4 točke za **pojasnilo**, kako se Emma odziva na Rodolphovo zapeljevanje in v čem sta si Emma in Charles v odlomku podobna, npr.: Emmi odzivi na Rodolphovo zapeljevanje so pričakovani, saj jo osvaja moški, ki ve, kaj bi si želela slišati in po čem hrepeni. Ob njegovem prihodu prebledi, kar je zapeljivec napovedal, preden je vstopil v njeno sobo. To je bila potrditev pravilnosti njegove osvajalske strategije. Ker Rodolpha kar nekaj tednov ni bilo na spregled, je najprej negotova in na videz brezbrizna. Z užaljenim ponosom se tudi odzove, ko jo predrzno pokliče po imenu. Potem pa se Emma povsem razneži ob udvorljivih besedah, ki so prvič v njenem življenju namenjene le njej. Te besede jo preplavijo s ponosom in sladkostjo in njen vzklík "Oh, kako ste dobri!" kaže na to, da so jo Rodolphove lažne puhlice povsem omamile in jim verjame, kar je bil njihov namen. Emma doživi to, o čemer je dolge dneve le sanjerala, in Rodolphova prošnja za njeno ljubezen ji pove, da končno tudi sama vstopa v podobno zgodbo kot junakinje iz njenih najljubših romantičnih pripovedi. Čeprav sta si z možem različna, pa sta si v odlomku zelo podobna, saj oba naivno nasedeta vljudnemu, leporečnemu in lažnivemu Rodolphu. Podobno kot laska Emmi Rodolphovo vzneseno dvorjenje, godi Charlesu njegov vljudni ogovor, ob katerem postane vznesen, in prav tako kot je prej s spretno lažjo Rodolphe prepričal Emmo o svoji ljubezni, z njo prepriča tudi Charlesa, saj mu ta verjame, da sta se z Emmo pogovarjala le o njenem zdravju;

8 točk

- D** ugotoviti posledice, ki jih ima (za njihovo prihodnost) moževa velikodušnost na koncu odlomka, in glede na ugotovitev nasloviti odlomek;

do 3 + do 2 točki za **ugotovitev posledic**, ki jih ima moževa velikodušnost na koncu odlomka, in za **naslov**, povezan z ugotovitvijo.

5 točke

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:

a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,

b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	6	5	5
449–300	4	4	4
299–150	2	2	1
pod 150	1	1	0

ZAPIS IMEN

V eseju upoštevamo vse oblike zapisov lastnih imen skladno z različnimi prevodi in izdajami romana Gospa Bovary, npr.:

- Ema/Emma, Berthe/Bertka ...
- Sklanjatev imen v romanu Ferija Lainščka:
  - Andi-ja
  - Julian-a (zapis Julijan-a je pravopisna napaka)
  - Jenö-ja/-a/-ta (zapis Jenö je pravopisna napaka)
  - Spransky-yja/-ega